

Mu'po

boeiende sculpturen

Martin Lagrain

In het westen van Kameroen ligt het Batié-plateau, een granieten hoogvlakte, waar de gelijknamige stam leeft. Zij horen bij het grotere geheel van de Bangwa, die op hun beurt deel uitmaken van de Bamileke volkeren, ook wel Tikar genoemd. De Batié leefden in familieverband en niet in grote gemeenschappen. De chefs hadden vooral een juridische macht, waarbij wijsheid en eerlijkheid heel belangrijk waren. Hun huizen zijn door weggetjes met elkaar verbonden. De cultus is dan ook voornamelijk aan de familie gelinkt, en gericht op het welzijn en de bescherming van haar leden.

De Batié zijn vooral gekend omwille van één van hun typische sculpturen, de mu'po (mupo, mu po). Ik heb het altijd al boeiende voorwerpen gevonden, door hun plastische eigenschappen en door de betekenis die de Batié eraan gaven.

De Bamileke waren gekend als zeer goede snijders. Ze sculpteerden zelfs beelden in opdracht voor naburige stammen. De hier gepresenteerde mu'po heeft een duidelijke, bijna kubistische structuur, waarin schuine horizontale en verticale, evenwijdig lopende lijnen te onderkennen zijn. De schuine verticale lijnen lopen doorheen de hals en de onderbenen, de schuine horizontale lijnen doorheen de ogen, de kin, de bovenarmen,

de buik en de dijen. Het hoofd heeft een ruitvorm. Deze elementen geven het beeld een bijzonder sterke uitdrukking. Daarom is het één van mijn favorieten.

De hier voorgestelde mu'po meet 14,5 cm, en is verzameld door Philippe Guimiot in Douala rond 1970. Hij verkocht hem aan de familie Rouayroux in Frankrijk. In 2015 werd het beeldje geveild bij Sotheby's in Parijs (2015, lot 59), waar ik het op de kop kon tikken.

Over de precieze betekenis en over het gebruik van de mu'po is heel wat gepubliceerd, al blijven nog veel vragen onbeantwoord. Ze zouden vooral dienen voor bescherming van hun eigenaar en zijn familie. Ze worden gedragen als fetisj tijdens de jacht. De dragers van de Ku'n'gan maskers bevestigen ze op hun kostuum om de potentiële kwaadaardige en gevaarlijke krachten van de maskers te neutraliseren. Ze zorgen voor de krijgers op het oorlogspad tegen vijandige stammen. Zij beschermen de fertiliteit van de velden en de vrouwen en zorgen zo voor een goede oogst en voor gezonde nakomelingen. Volgens sommige bronnen dragen vrouwen waarvan een kind dood werd geboren ze bij een volgende zwangerschap 9 maanden lang op hun lichaam. Ze voorkomen en genezen ook ziektes, vooral door het neutraliseren van hekserij.

Uitgelicht

De beeldjes zijn meestal tussen 10 en 20 cm groot. Dikwijls ontbreekt er een been. Het zou mogelijk gaan om een opzettelijke beschadiging, die wordt toegebracht om de fetisj te 'desacraliseren' als hij niet langer gebruikt wordt/kan worden, bijvoorbeeld door het overlijden van de eigenaar. Zeer typisch is de positie van de handen. De armen zijn altijd geplooid in de elleboog. Bij één type komen de handen samen onder de kin. Dit zou deugdzaamheid en wijsheid symboliseren. Bij een ander type liggen de handen op de sleutelbeenderen of op de schouders. Vermoedelijk werden deze gebruikt tegen de effecten van hekserij, voor het afwenden van ziektes en tegenspoed.

Foto: met dank aan Sotheby's, Parijs.